

Основи формування ринку інноваційного інвестування

Козьменко С.М., Васильєва Т.А.

Анотація. В статті обґрунтовано необхідність формування ринку інноваційного інвестування як окремого елементу ринкового простору, сформульовано його визначення, подано схему кругообігу інвестиційних ресурсів на ньому, виділено його функції в економічній системі.

Ключові слова: ринок інноваційного інвестування, інвестиційні ресурси, фінансово-кредитне забезпечення інноваційного розвитку, інвестиційні потоки.

І Вступ. Перехід України до ринкових методів господарювання вивів на передній план проблеми формування принципово нового механізму забезпечення інноваційного процесу інвестиційними ресурсами. Це обумовлено рядом обставин, зокрема: зміною статусу та поділом функцій державних і недержавних інноваційних структур; значним скороченням частки централізованих інвестицій у загальному обсязі фінансування інноваційного розвитку економіки; зміною складу, співвідношення, способів і критеріїв розподілу внутрішніх і зовнішніх джерел інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності на мікро- і макроекономічних рівнях. Наукова дискусія щодо формування механізму фінансово-кредитного забезпечення інноваційного процесу в основному відбувається з приводу співвідношення різних джерел інвестицій у їх загальній структурі, ролі ринку капіталу і його окремих сегментів (ринку позичкового капіталу й фондового ринку) в інвестиційному забезпеченні інноваційного підприємництва, ступеня участі окремих інвестиційно-посередницьких інститутів (страхових компаній, пенсійних фондів, інвестиційних компаній, банків) у забезпеченні інноваційного сектору економіки інвестиційними ресурсами.

Окремі аспекти фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку досліджені сучасними вітчизняними та закордонними економістами, а саме А.Морозом, М. Савлуком, Ю.Бабічевою, А.Баріновим, Ю.Василенком, О.Васюренком, А.Дагаєвим, Н.Зіньком, В.Катасоновим, Т.Косовою, М.Крупкою, А.Кузнєцовою, С.Онишко, А.Пересадою, А.Поручником,

В.Магановим та ін. Але, незважаючи на значну кількість наукових досліджень щодо інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності, проблема залишається не вирішеною остаточно. Подальшого дослідження потребує комплекс питань, пов'язаних з визначенням концептуальних засад та практичних інструментів формування ринку інноваційного інвестування в Україні.

II. Постановка проблеми. Метою статті є обґрунтування необхідності формування ринку інноваційного інвестування як окремого елементу ринкового простору, надання визначення цього ринку як економічної категорії, розробка схеми кругообігу інвестиційних ресурсів на ньому, дослідження його функцій в економічній системі.

III. Результати. Недоліки існуючого в Україні механізму фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку економіки обумовлені цілою низкою причин, але найсуттєвішою з них, на нашу думку, можна вважати існування неефективного порядку руху капіталів від власників інвестиційних ресурсів до суб'єктів інноваційного підприємництва. Виходячи з цього значний науковий інтерес становить пошук ефективних форм, напрямків і механізмів фінансової взаємодії інвесторів та інноваторів, що, безумовно, потребує визначення місця або ринкового простору руху інноваційно-орієнтованого інвестиційного капіталу від його власників до споживачів. Оскільки інвестиційні ресурси й інновація як об'єкт інвестування можуть бути розділені як у просторі, так і в часі, то механізмом, що дозволяє встановити відповідність між попитом на інвестиційні ресурси і пропозицію інноваційних товарів за обсягом і часом, а також регулятором дій учасників комерційних угод має стати ринок. Таким чином, на нашу думку, мова повинна йти про необхідність формування специфічного ринку, який ми пропонуємо називати ринком інноваційного інвестування, завданням якого має бути організація ефективної взаємодії між учасниками інвестиційної та інноваційної діяльності.

Формування ринку інноваційного інвестування сьогодні слід вважати ключовою й узагальнюючою вимогою до інвестиційних пріоритетів економічної системи, що обумовлено змістом сучасного процесу економічного розвит-

ку, оскільки інновації стали явищем, що постійно супроводжує економічний розвиток, з фактора зовнішнього (екзогенного) перетворилися у фактор ендогенний. У цих умовах принципового значення набуває проведення політики стимулювання вкладення інвестиційного капіталу вітчизняних суб'єктів господарювання в інноваційні розробки і проекти, сприяння формуванню ринку високих технологій, оскільки поширення нових технологій відповідно до принципу акселерації визначає розвиток пріоритетних інвестиційних сфер і створення необхідних передумов для модернізації інших сфер, що забезпечують реалізацію науково-технічних пріоритетів [1].

Ми пропонуємо розуміти ринок інноваційного інвестування як сукупність економічних відносин між суб'єктами (постачальниками вільних інвестиційних ресурсів, споживачами інвестицій – учасниками інноваційної діяльності, організаційними і інформаційними посередниками) з приводу акумуляції розрізних інвестиційних ресурсів, трансформації їх в продуктивний капітал та використання його в інноваційній сфері з метою еквівалентного обміну платоспроможного попиту покупця права володіння, користування і розпорядження інновацією на споживчу цінність, укладену в ній, на основі взаємодії попиту та пропозиції. З точки зору інституціонального підходу, ринок інноваційного інвестування являє собою складну цілісну систему, що об'єднує ринкові інституції, організації та індивідів, між якими існують багатопланові зв'язки.

Найбільш важливими факторами, від яких залежить стан та темпи розвитку ринку інноваційного інвестування, ми пропонуємо вважати:

- співвідношення рентабельності та ризику інвестування в інноваційну сферу (якщо рентабельність інвестування в інноваційні заходи не перевищує ризик здійснення таких операцій, який, як відомо, є надзвичайно високим, інвестиції не будуть здійснені);
- наявність альтернативних можливостей для інвестування (ринок інноваційного інвестування повинен пропонувати інвестору широкий спектр можливих напрямків або конкретних об'єктів інноваційної сфери, придатних для інвестування, оскільки безальтернативність, скоріш за все, призведе до

перевищення попиту над пропозицією, невиправдано підвищить ціну здійснення потенційної угоди та зробить ринок недієздатним);

- ціна на інвестиційні ресурси;
- розмір ринку, що визначає транзакційні витрати обміну;
- ступінь розвиненості ринкової інфраструктури;
- ступінь інформатизації ринку.

Виділення ринку інноваційного інвестування як окремого елементу ринкового простору потребує аналізу механізму акумуляції та руху інвестиційних ресурсів на ньому, особливостей їх нагромадження й концентрації в певних формах і в конкретних суб'єктів, виявлення тенденцій цього руху й визначення перспективних технологій управління ним.

Упорядкований рух інвестиційних ресурсів від їх джерел до користувачів створює інвестиційні потоки, які організовані з різного роду платіжних коштів і фінансових інструментів. Фінансові ресурси, проходячи через ринок інноваційного інвестування, перетворюються в інвестиції й вкладаються в інноваційні проекти, реалізовані користувачами. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що ринок інноваційного інвестування сприяє руху потоків інвестиційних ресурсів від їхніх джерел до користувачів інвестицій, трансформує вільні кошти в капіталовкладення. Отже, економічна роль ринку інноваційного інвестування полягає в його здатності об'єднати розрізнені інвестиційні ресурси в конкретні капіталовкладення, що мають інноваційну спрямованість. Це визначає роль і вплив даного ринку на процеси виробництва й відтворення. За допомогою ринку інноваційного інвестування можна впливати на рух, обсяг, напрямок інвестиційних коштів, що формують конкретні вкладення в інноваційній сфері, і, отже – на інвестиційні процеси в інноваційно активних галузях економіки й регіонах.

Ринок інноваційного інвестування – це складний механізм функціонування грошових ресурсів, кругообіг яких створює умови для формування й напрямку інвестиційних коштів в інноваційний сектор економіки, з метою досягнення ефекту й одержання доходу, що продемонстровано на рис. 1.

Рис.1. Кругообіг інвестиційних ресурсів на ринку інноваційного інвестування

Обміну інвестиційних ресурсів на права власності на користування об'єктами інноваційної діяльності відбувається виходячи з очікуваної віддачі в майбутньому, що повинна перевершувати той рівень доходу, який мають власники інвестиційного капіталу на момент здійснення операції. Інвестиційні ресурси обертаються на цьому ринку у формі боргових зобов'язань, цінних паперів, кредитних коштів, реальних активів тощо, причому фінансові інструменти, що виникли на основі реального капіталу і є його представниками, набувають самостійного значення, власної форми і закономірностей функціонування.

Основною метою функціонування ринку інноваційного інвестування є забезпечення самоврегульованості інноваційного процесу шляхом мобілізації та організації його інвестиційного забезпечення. На нашу думку, функціями, які ринок інноваційного інвестування має виконувати в економіці, є:

- акумулювання грошових заощаджень домогосподарств, фірм, кредитно-фінансових установ та держави у відповідних венчурних фондах, спеціалі-

зованих банках та інших ринкових інституціях, завданням яких є консолідація інвестиційних ресурсів з різних джерел, які в майбутньому будуть розміщені в об'єкти інновацій;

- трансформація грошових коштів суб'єктів інвестування безпосередньо у продуктивний капітал і використання його в інноваційному процесі;
- створення ефективної інфраструктури для використання інвестиційного капіталу при фінансуванні інноваційних заходів суб'єктів господарювання;
- реалізація вартості інноваційно активних суб'єктів господарювання шляхом розміщення їх цінних паперів на фондовому ринку;
- зведення інвестора як продавця інвестиційних ресурсів з суб'єктом інноваційної діяльності як покупцем;
- стабілізація цін на інвестиційні ресурси, що спрямовуються в інноваційну сферу;
- перерозподіл потоку інвестицій з метою формування певної структури відтворювальних процесів економіці;
- забезпечення інформаційної підтримки механізму інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання.

IV. Висновки. Підводячи підсумок, слід зауважити, що ефективність розвитку ринку інноваційного інвестування, на нашу думку, визначається цілою низкою факторів, а саме: загальним станом економічного розвитку в країні; рівнем виробничого нагромадження й особистих заощаджень; чіткістю функціонування інфраструктури цього ринку, кількістю інвестиційних інститутів, що спеціалізуються на фінансовій підтримці інноваційного сектору економіки, їхньою потужністю (розміром активів), розгалуженістю, структурою й обсягом їхніх операцій; рівнем розвитку форм і методів мобілізації вільних інвестиційних ресурсів, успішністю дії комунікаційних систем, що забезпечують акумуляцію та рух інвестиційних ресурсів та ін.

Література:

1. Осецький В.Л. Інвестиції як інструмент інноваційного розвитку економіки // Вісник УАБС . – 2005. – №1 (18). – С. 3-6.